ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

УДК 316.33:31

DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-3/26>

Назаренко К. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РОЗГОРНУТА КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФОДЕМІЧНИХ ФЕЙКІВ

У статті розглянуто актуальне нині поняття «інфодемія». Визначена проблема відсутності усталеної дефініції терміну, який набув нового сенсу у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби. Зроблено спробу виокремити два підходи до визначення поняття: широкий і вузький, розглянуто періоджерело терміну та його початкове значення. Здійснено короткий огляд нової міждисциплінарної науки – інфодеміології.

З метою подальшого розроблення ефективного інструментарію засобів протидії поширенню інфодемії у статті представлена систематизація фейків про COVID-19 та вірус SARS-CoV-2. Запропонована диференціація здійснена на підставі зібраного протягом року (з початку пандемії) інфодемічного контенту та класифікована на підставі різних критеріїв: за тематикою, масштабами впливу, методами та метою поширення, формою. Здійснено огляд наукових досліджень, на підставі яких запропоновано поділ інфодемічних текстів за регістром довіри до них; учасниками трансмісії інфодемічних наративів і здатністю до змін.

Визначено, що через новизну тематики та відсутність достатньої кількості наукових досліджень про COVID-19 ускладнюється спростування деяких контрверсійних фейків. Представлено до огляду наявні у медіапросторі класифікації інфодемічних фейків за популярністю. Встановлено, що через суб'єктивно-оціночний критерій поділу такі класифікації викликають низку сумнівів і запитань. Зазначено, що перші спроби усвідомлення інфодемічного контенту, його систематизація та диференціація дозволяють визначити класи споріднених за певними властивостями фейків і віднайти дієві інструменти для їх спростування.

Ключові слова: інфодемія, інфодеміологія, пандемія, інфодемічні фейки, інфодемічні наративи.

Постановка проблеми. Пандемія коронавірусної хвороби сколихнула світ на початку 2020-го року, викликавши санітарно-епідеміологічну кризу та трансформувавши умови функціонування держав, урядів, суспільства, спричинивши появу нових наукових парадигм, дефініцій і галузей. Одним із таких явищ, які виникли та еволюціонували до нових форм під час пандемії, є інфодеміологія, яка трансформувалася від звичайного медійного поняття у міждисциплінарний об'єкт дослідження.

Інфодеміологія – наука про протидію інфодемії, яка має на меті розробити комплекс нових науково обґрунтованих заходів і практик, спрямованих на попередження, виявлення та припинення фактів поширення неточної і неправдивої інформації. Поява цієї дисципліни була задекларована на Першій конференції Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі — ВООЗ) з інфодеміології. Базисом знання виступають окремі науки, в межах яких досліджуються певні аспекти

інфодемії, зокрема епідеміологія, прикладна математика, цифрова охорона здоров'я, соціальні та поведінкові науки, журналістика, маркетинг, зв'язок із громадськістю, етика, а також інші відповідні наукові дисципліни [20].

Інфодемія – виникаючий під час епідемії надлишок інформації, яка може бути як точною, так і недостовірною. Саме таким визначенням нині користується ВООЗ у своїй комунікації [20]. Та попри широку вживаність терміну поки що відсутня його усталена дефініція. Крім того, на тлі великої кількості досліджень існує прогалина в систематизації наявних кейсів, а саме не розроблена класифікація інфодемічних фейків, яка могла б сприяти організації, побудові, спеціалізації знання і пізнавальної діяльності про інфодемію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження інфодемії та інфодеміології займаються А. Романюк, М. Крючок, О. Архіпова, Д. Радченко, І. Козлова, Б. Пейгін,

М. Гаврилова, М. Петров. Серед іноземних вчених вивченням інфодемії займаються Matteo Cinelli, Walter Quattrociocchi та Emanuele Brugnol (Sapienza University of Rome), Alessandro Galeazzi (University of Brescia), Carlo Michele Valensise (Politecnico di Milano), Ana Lucia Schmidt (Università Ca' Foscari) та багато інших. Проте питанню класифікації інфодемічних фейків достатньої уваги не приділялося, що й зумовило продовження наукових пошуків у цьому напрямі.

Постановка завдання. Основною метою статті є систематизація поширених у медіа й соціальних мережах фейків про епідемію COVID-19 і вірус SARS-CoV-2, впорядкування знань щодо існуючих підходів до визначення інфодемії.

Виклад основного матеріалу. Термін «інфодемія» вперше зустрічається в 2003 році у статті оглядача та політолога Девіда Дж. Роткопфа у матеріалі, присвяченому вірусному інфекційному захворюванню SARS (тяжкий гострий респіраторний синдром). Автор визначає інфодемію як факти, змішані зі страхом, спекуляціями та плітками, які підкріплюються і швидко поширюються завдяки сучасним інформаційним технологіям [25].

У середині лютого 2020 року поняття «інфодемія» впевнено увійшло до широкого вжитку завдяки використанню терміну Генеральним директором ВООЗ Тедросом Аданом Гебреїсусом, який визнав, що «ми не просто боремося з епідемією; ми боремося з інфодемією».

На підставі найпоширеніших визначень «інфодемії», які нині зустрічаються у дослідженнях і є розповсюдженими у медіа, можна визначити два підходи до його дефініювання:

- *широкий підхід* здебільшого визначає «інфодемію» як значне збільшення обсягів інформації, пов'язаної з певною темою. Зокрема, відображення такого підходу можна знайти у визначеннях Merriam-Webster [27] (американського видавництва підручників і словників), ВООЗ [10], Панамериканської організації охорони здоров'я [26];

- *вужький підхід* полягає у тому, що «інфодемія» визначається як поширення неточної, неправдивої інформації саме про COVID-19 і вірус SARS-CoV-2.

Для цілей дослідження в подальшому тексті статті поняття «інфодемія» вживається у значенні, яке прийнято до використання ВООЗ.

Серед значної кількості інформації, яка нині поширюється різними каналами комунікації, на жаль, вагоме місце посідають фейки про епідемію та вірус. Медіа визнають, що інфодемія перетворюється на другу епідемію, а дослідники по всьому

світу намагаються визначити вірусну силу фейкових новин, збираючи дані та будуючи моделі, які могли б допомогти розробити механізми стримування та боротьби [24]. З метою подальшого розроблення ефективного інструментарію засобів протидії поширенню інфодемії важливе значення, на наш погляд, має розгляд питання класифікації фейків про COVID-19 і вірус SARS-CoV-2. Для визначення належності тієї чи іншої інформації до певного виду істотним є обраний критерій класифікації. Зокрема, у статті представлено нові підстави для систематизації та здійснено огляд наявних класифікацій.

За тематикою фейкову інформацію про коронавірусну хворобу можна поділити на:

1) фейки про хворих на коронавірусну хворобу, зокрема:

- їхню чисельність (поширення неправдивих чуток про ситуацію із захворюваністю на COVID-19 в Україні [13], певному регіоні, світі);

- персоналії (фейкова інформація про позитивний тест у королеви Єлизавети II [23]; карантин Джекі Чана у зв'язку з хворобою (новина від 25.02.2020);

- кореляція із расовою, національною, гендерною чи іншою приналежністю («Усе залежить від кольору шкіри: вчені приголомшили новим відкриттям про коронавіруси» [2]; «Люди з певною групою крові більше ризикують захворіти на COVID-19» [18]);

2) фейкові новини про вірус, зокрема:

- про його походження (коронавірус – розробка американських / китайських учених і був створений у лабораторії);

- причини виникнення (розробку коронавірусу спонсорував Фонд Білла і Мелінди Гейтс [12]);

- шляхів і засобів поширення («Змії – проміжні господарі SARS-CoV-2», «Вірус передається поштою»);

- структуру, форми та розмір, геном (дослідження про широко розповсюджене використання підроблених ілюстрацій вірусу «Довідкове зображення, що використовується в ЗМІ та інших джерелах інформації про коронавірус, який спричиняє COVID-19, є ретушованим тривимірним кольоровим дизайнерським зображенням для ілюстрації, а не фактичним зображенням» [21];

3) фейки про псевдомедичні поради:

- інформація про фейкові способи лікування та протидії хворобі: медичні препарати та ліки, БАДи, гомеопатію, засоби народної медицини та самолікування («Метод профілактики полягає у тому, щоб тримати горло вологим», «Поради молодого лікаря Юрія Клімова з Уханя» [22]);

– способи самодіагностування вірусу (наприклад, хибна інформація, що затримка дихання на 10 секунд визначає наявність коронавірусу);

4) заходи протидії, які нібито були введені в деяких країнах і регіонах (зокрема, карантинні обмеження);

5) спотворена або неправдива інформація про соціальні та економічні наслідки для світового устрою або регіону («Кілька тисяч смертей від коронавірусу стали причиною світового безладу» [16]);

6) спотворення інформації про рекомендовані ВООЗ та урядами засоби лікування та протидії (зокрема, поширений фейк, що носіння маски призводить до засмічення легень та отруєння вуглекислим газом, а вакцина від коронавірусу містить у собі мікрочіпи, що будуть слідкувати за людьми).

Залежно від масштабів впливу фейкові новини про COVID-19 можна поділити на такі рівні:

1) глобальний (мають міжнародне значення, наприклад, фейкова новина, що Всесвітній банк продовжив карантин до березня 2025 року має вплив на аудиторію великої кількості країн) [14];

2) міжнародні, регіональні (фейки, які мають значення для країн певного регіону, наприклад, поширення з посиланням на «анонімне джерело» в СБУ мережею інформації про «інфікований потяг» Рига-Київ, яким евакуювали громадян України з Латвії має значення тільки для кількох країн Європейського континенту [7]);

3) національного рівня (про кількість хворих у країні, заходи, які нібито вживаються урядом, наприклад, фейк про можливість введення так званих «чорних» зон карантину в Україні);

4) локальні (наприклад, новина квітня 2020 року про «дезінфекцію» м. Києва з гелікоптерів).

За методами поширення можна *вирізнити*:

а) мас-медійні фейки, які поширюється здебільшого через ЗМІ;

б) мережеві фейки, які розповсюджуються через соціальні мережі та месенджери. Йдеться про більшість усіх фейків про COVID-19. Особливо значну роль відіграли такі канали комунікації, як Viber, Telegram, Facebook, WhatsApp.

За формою фейки про COVID-19 та вірус поділяються:

а) фотофейк та/або відеофейк (наприклад, відео та фото трупів на вулицях Китаю, які не встигають забирати служби; відеокадри з Екватору, де нібито тіла померлих від коронавірусу спалюють на вулиці);

б) аудіоматеріали (в середині березня у WhatsApp-групах у Чечні і Дагестані був поширений аудіозапис, на якому чоловічий голос закли-

кав закуповувати продукти. У чоловікові впізнали заступника міністра внутрішніх справ Чечні, що спричинило паніку та натовпи у продуктових лавках; в Австрії був поширений аудіозапис із голосом жінки, яка схвилюваним голосом говорить, що нібито знаходиться в лікарні, де всім хворим призначають «Ібупрофен» [19]);

в) текстові матеріали.

Дослідники А. Архіпова, Д. Радченко, І. Козлова та інші у своєму дослідженні поділяють всю сукупність текстів про інфодемію на:

– короткий текст: замітка, нарис (зокрема, короткі історії про дельфінів у каналах Венеції);

– довгий текст: лонгвід (фейкове дослідження «COVID-19 – смертельна зброя США. План скорочення населення Землі і ID2020» [3]);

– слабкоконструйований переказ (повідомлення «від друга мого друга», сусідки або «джерел у МОЗ / Уряді / спецслужбі»);

– імітація наукового тексту («Лист 500 бельгійських лікарів про карантинні заходи, маски та нестрашний коронавірус»; «Лікарі стверджують, що маски спричиняють гіпоксію, а вакцини шкодять людям» [17]; або «Вчені з Оксфорду виявили 5 ознак, що ви вже перехворіли на коронавірус» [15]) [1, с. 236].

За метою поширення всі фейки можна поділити на такі групи:

1) залякування населення (фейкові матеріали про коронавірусну інфекцію як спосіб зменшення кількості населення світу);

2) роздмухування паніки у суспільстві (численні фото з пустими полицями у супермаркетах, які здебільшого не відповідали дійсності);

3) маніпуляція свідомістю (коронавірусної інфекції не існує, це вигадка);

4) розважальний характер (повідомлення на кшталт «коронавірус не прийде, якщо намалювати хрест на дверях» або «коронавірус не виживає від цибулі, часнику, імбиру та горілки» та інші жартівливі повідомлення);

5) рекламний характер (наприклад, поширення неперевіреною доказовою медициною інформації про ефективність препарату «Протефлазид» української компанії «Екофарм» проти COVID-19);

6) розпалювання ворожнечі або породження конфронтації (афроамериканці помирають від COVID-19 набагато частіше, ніж білі або фейкова інформація про те, що коронавірусна інфекція є сіоністською біологічною зброєю, що створена та поширена з метою «переформувати» світ, захопити країни й нейтралізувати населення світу; «За рахунок коронавірусу Китай позбувся мільйонів

нелегальних мігрантів з інших країн. Це ж саме зробила Європа: по-перше, не допустила нової хвилі мігрантів із Сирії, а це близько 1,5 мільйона осіб, по-друге, змогла позбутися кількох мільйонів мігрантів з Африки й Близького Сходу» [16]) [6].

Дослідники А. Архіпова, Д. Радченко, І. Козлова та інші у своєму дослідженні також поділяють *фейки про коронавірус за реєстром довіри до них*:

- belief narrative – інформація, новина, які викликають високий рівень довіри реципієнта (читача);

- disbelief narrative – інформація, новина, які читачем сприймаються скептично й поширюються із застереженням: «Дивіться / читайте / слухайте мені прислали безглузду історію...» [1, с. 236].

Також дослідники поділяють фейкові новини за учасниками трансмісії інфодемічних наративів (хто поширює чутки):

- а) інфлуенсери (лідери думок, публічні особистості, блогери), які поширюють фейкову або відверто контраверсійну інформацію (наприклад, скандальне відео російського режисера Микити Михалкова про чіпування населення світу Білом Гейтсом. Відео програми було знято з ефіру, але у мережі Youtube воно набрало понад 6 мільйонів переглядів) [4];

- б) користувачі. На думку дослідників, 85% авторів фейкової інформації про коронавірус – це користувачі мережі, які мають не більше 500 підписників. Інфлуенсери (аудиторія яких понад 10 000 підписників) складають усього 2% [1, с. 246].

Антрополог А. Архіпова виділяє ще один критерій поділу фейків про коронавірус – *за здатністю до змін*:

- 1) стійкі фейки – такі, які стало існують протягом тривалого часу та адаптуються під певну тему (зокрема, фейк про банани, заражені ВІЛ-інфекцією, грибок, що є небезпечним для організму людини. Нині мережею поширюється інформація про можливість інфікування коронавірусом через банани) [5];

Авторка Detector Media Г. Складєвська до стійких фейків також відносить:

- фейк про те, що коронавірусу не існує, а введення карантинних обмежень по всьому світу вигідні «світовому уряду», Біллу Гейтсу, «творцям цифрового концтабору» або навіть експрезиденту США Дональду Трампу;

- фейк про те, що вірус має штучне походження [9];

- 2) несталі – фейки, які є короткотривалими та швидко втрачають свою популярність через

різні причини: через спростування або втрату актуальності. До таких фейків можна віднести фейки про лебедів і дельфінів, які повернулися до Венеції, або вимір температури із супутника.

Журналіст Д. Соломон зазначає, що через новизну теми та відсутність достатньої кількості наукових досліджень про COVID-19 з'являються *фейки, які складно спростувати безапеляційно*. У своїй статті він пропонує такий поділ:

- відверті фейки – фейки, які будуються на абсолютно неправдивій інформації. Здебільшого до прикладів таких можна віднести усі антинаукові поради у лікуванні коронавірусної інфекції;

- контраверсійні (спірні) фейки, які потребують спеціальної наукової перевірки. Серед прикладів таких автор наводить:

- а) історію з препаратом «Гідроксихлорохіном». «Його ефективність у лікуванні нині не доведена. З наукової точки зору це означає, що він не працює. Проте дієвість цього лікарського засобу вивчали в багатьох дослідженнях. Значить, у фахівців були певні підстави припускати, що препарат може допомогти у боротьбі з коронавірусною інфекцією»;

- б) Інший приклад «Роль щеплення БЦЖ у скороченні смертності від коронавірусної інфекції. Коли почала з'являтися інформація про те, що ця вакцина сприяє меншій смертності від COVID-19, частина експертів поставилася до неї скептично. Однак через кілька місяців отримали результати дослідження, які досить переконливо свідчать, що БЦЖ, швидше за все, зменшує смертність від коронавірусу. Як це працює – поки не зовсім зрозуміло» [8].

Наразі у медіапросторі існує велика кількість класифікацій фейкових новин на підставі їх популярності. Дослідники А. Архіпова, Д. Радченко, І. Козлова та інші на підставі зібраних інфодемічних наративів виділяють такі тематичні групи фейків за популярністю:

- 1) «реальної небезпеки немає, влада використовує коронавірус у власних інтересах»;

- 2) псевдомедичні поради і «народні» рецепти;

- 3) «коронавірус створений зовнішніми ворогами як біологічна зброя»;

- 4) «вакцини, тести, маски – це спосіб чіпування або вбивства»;

- 5) «вірус поширюється через продукти, речі, стільниковий зв'язок, у тому числі в результаті їх навмисного зараження ворогами»;

- 6) «влада приховує реальну інформацію про епідемію та її наслідки»;

- 7) чутки про незаконні дії шахраїв і мігрантів під час пандемії.

Топ-фейки про коронавірусну інфекцію виділяє й видання “Media Sapiens”:

- «коронавірусу немає, проте його створили у військових лабораторіях»;
- «не небезпечніше грипу», і «від нього не помирають»;
- «природа настільки очистилася», і «нас попереджали заздалегідь»;
- «часник, горілка, відбілювач та інші народні засоби»;
- «5G, мухи та інші розповсюджувачі вірусу»;
- «намордники» і локдаун проти волі зараження»;
- «вакцина страшніша за смерть» [9].

Видання “Stop Fake” визначило власний перелік найпопулярніших фейків про COVID-19 у 2020 році, більшість із них кореспондують із зазначеними вище:

- 1) чіпування за допомогою вакцин;
- 2) звинувачення Б. Гейтса у розробці вірусу та змові із фармкомпаніями;
- 3) спекуляція про дати жорсткого карантину, локдауну, обмежувальні заходи;
- 4) «маски не здатні захистити від COVID-19»;
- 5) технології 5G здатні «заразити коронавірусом»;
- 6) ПЛР-тестування – «глобальна омана» людства, за допомогою таких тестів насправді планують «зібрати ДНК»;

7) фейки про лікування засобами народної медицини;

8) COVID-19 – біологічна зброя [11].

Більшість видань наприкінці 2020 року виокремили власний перелік топ-фейків про вірус та епідемію. Проте критерій поділу контенту, на наш погляд, є суб’єктивно-оціночним і викликає низку сумнівів та запитань.

Висновки і пропозиції. Перша конференція Всесвітньої організації охорони здоров’я з інфоміології влітку 2020 року задекларувала розробку комплексу нових науково обґрунтованих заходів і практик, спрямованих на попередження, виявлення та припинення фактів поширення неточної і неправдивої інформації про епідемію коронавірусної хвороби, водночас наголосивши про безпеку, яка виникає через розповсюдження фейків.

Перші кроки на шляху до усвідомлення інфомічного контенту, його систематизація та диференціація дозволяють сформувати підходи до дефініювання та визначити класи фейків, споріднені певними властивостями. Ми вважаємо, що виокремлення певних груп фейків про коронавірус, які об’єднані певними ознаками, дозволяють визначити їх однакову підставу та винайти ефективні інструменти протидії, які дозволять спростувати не лише певний інфомічний фейк, а й їхню групу.

Список літератури:

1. Архипова А. С., Радченко Д. А., Козлова І. В., Пейгин Б. С., Гаврилова М. В., Петров Н. В. Пути российской инфодемии: от WhatsApp до Следственного комитета. Мониторинг общественного мнения: экономические и социальные перемены. 2020. № 6. С. 231–265.
2. Все зависит от цвета кожи: ученые ошарашили новым открытием о коронавирусе // Стена. URL: <https://news.ukrainianwall.com/37290-vse-zavisit-ot-cveta-kozhi-uchenye-osharashili-novym-otkrytiem-o-koronaviruse>.
3. Для любителей теорий заговора: COVID-19 – смертельное оружие США. План по сокращению населения Земли и ID2020 // Knews. URL: <https://knews.kg/2020/03/16/dlya-lyubitelej-teorij-zagovora-covid-19-smertelnoe-oruzhie-ssha-plan-po-sokrashheniyu-naseleniya-zemli-i-id2020/>.
4. Иванов М. Создатель коронавируса Билл Гейтс готовится вживлять всем чипы – ну, по версии Никиты Михалкова. Только мемы (конспирологические) // Meduza. URL: meduza.io/shapito/2020/05/04/sozdatel-koronavirusa-bill-geyts-gotovitsya-vzhivlyat-vsefm-chipy-nu-po-versii-nikity-mihalkova-tolko-memy-konspirologicheskie.
5. Исследователь городских страхов Александра Архипова объясняет, почему так много паники в ватсапе и как возникают очереди за гречкой // Meduza. URL: <https://meduza.io/episodes/2020/03/19/issledovatel-gorodskih-strahov-aleksandra-arhipova-ob-yasnyat-pochemu-tak-mnogo-paniki-v-votsape-i-kak-voznikayut-ocheredi-za-grechkoj>.
6. Назаренко К. О. Фейкові новини в період інфомії: підходи до класифікації. «Актуальні проблеми соціальних комунікацій»: матеріали міжнар. наук.-прак. конф. (Запоріжжя, 13-14 листопада 2020 року). Запоріжжя, 2020. С. 91–96.
7. СБУ спростовує фейк про «інфікований» потяг із Риги // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2903092-sbu-sprostvovue-fejk-pro-infikovaniy-potag-z-rigi.html>.
8. Симонов Д. Невозможно поверить! 7 опасных фейков о коронавирусе // Hromadske. 2020. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/nevozmozžno-poverit-7-opasnyh-fejkov-o-koronaviruse>.
9. Скляревська Г. Топ-фейков про ковид: самые стойкие, самые популярные, самые странные // Media Sapiens. URL: <https://ms.detector.media/trendi/post/26284/2020-12-28-top-fejkov-pro-kovyd-samye-stoykye-samye-populyarnye-samye-strannye/>.

10. COVID-19. Информационное руководство // Всемирная организация здравоохранения. Европейское региональное бюро. URL: https://ru.unesco.org/sites/default/files/covid-19_adviceforjournalists_euro_ru.pdf.
11. Топ-10 фейков о COVID-19 в 2020 году // Stop Fake. URL: <https://www.stopfake.org/ru/top-10-fejkov-o-covid-19-v-2020-godu/>.
12. Туркот В. Разработку коронавируса спонсировал Фонд Билла и Мелинды Гейтс // Завтра. URL: https://zavtra.ru/events/razrabotku_koronavirusa_sponsiroval_fond_bill_i_melindi_gejts.
13. У Чернівецькій області поліція склала адмінпротокол за поширення неправдивих чуток про коронавірус // LB.ua. URL: https://lb.ua/society/2020/03/16/452651_chernovitskoy_oblasti_politsiya.html.
14. Фейк: Всемирный банк продлил карантин до марта 2025 года // Stop Fake. URL: <https://www.stopfake.org/ru/fejk-vsemirnyj-bank-prodlil-karantin-do-marta-2025-goda/>.
15. Фейк: Вчені виявили 5 ознак, що ви вже перехворіли на коронавірус // Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/uk/fejk-vcheni-viyavili-5-oznak-shho-vi-vzhe-perehvorili-na-koronavirus/>.
16. Фейк: Коронавірус – це наймасштабніший обман за всю історію людства // Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/uk/fejk-koronavirus-tse-najmasshtabnishij-obman-za-vsyu-istoriyu-lyudstva/>.
17. Фейк: Лист бельгійських лікарів: COVID-19 не страшніший ніж грип, а карантин неефективний // Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/uk/fejk-list-belgijskih-likariv-covid-19-ne-strashnishij-nizh-grip-a-karantin-neeftivnij/>.
18. Фейк: Люди з певною групою крові більше ризикують захворіти на Covid-19 // По той бік пандемії. URL: <https://coronafakes.com/fake/fejk-liudy-z-pevnoiu-hrupoiu-krovi-bil-she-ryzykuiut-zakhvority-na-covid-19/>.
19. Фейки о коронавирусе в соцсетях и мессенджерах: 7 правил информационной гигиены // BBC news. URL: <https://www.bbc.com/russian/features-52066878>.
20. 1st WHO Infodemiology Conference // World Health Organization. URL: <https://www.who.int/news-room/events/detail/2020/06/30/default-calendar/1st-who-infodemiology-conference>.
21. Andreu-Sánchez C. Fake images of the SARS-CoV-2 coronavirus in the communication of information at the beginning of the first Covid-19 pandemic// *El profesional de la información*. № 29. С. 1–10.
22. Charpentrat J. Health authorities did not say drinking water will prevent coronavirus // AFP Fact Check. URL: <https://factcheck.afp.com/health-authorities-did-not-say-drinking-water-will-prevent-coronavirus?fbclid=IwAR1vRdS0OHY79ey3CczW1BYjErqPM8caeGJVPgZp8x-jlsgekb5VbaDDruE>.
23. Fact Check: Queen Elizabeth II Did NOT Test Positive For Coronavirus// Lead Stories. URL: <https://leadstories.com/hoax-alert/2020/03/fact-check-queen-elizabeth-ii-did-not-test-positive-for-coronavirus.html>.
24. How fake news about coronavirus became a second pandemic // Nature Research. URL: <https://www.nature.com/articles/d41586-020-01409-2>.
25. Rothkopf D. When the Buzz Bites Back // The Washington Post. URL: <http://www1.udel.edu/globalagenda/2004/student/readings/infodemic.html>.
26. Understanding the infodemic and misinformation in the fight against COVID-19 // Pan American Health Organization. URL: https://iris.paho.org/bitstream/handle/10665.2/52052/Factsheet-infodemic_eng.pdf?sequence=14.
27. Words We're Watching: Infodemic // Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/words-were-watching-infodemic-meaning>.

Nazarenko K. O. EXPANDED CLASSIFICATION OF INFODEMIC FAKES

The article deals with the notion of infodemia, which is of current interest today. The problem of the lack of a tired definition of the term, which has nowadays acquired a new sense due to the spread of coronavirus disease, has been identified. An attempt has been made to identify 2 approaches to the definition of the term: broad and narrow, and the term's first value has been examined. A short review of the new interdisciplinary science of infodemiology is made.

For the purpose of further development of an effective toolkit for counteracting the spread of infodemia, the article presents a systematization of fakes about COVID-19 and the SARS-CoV-2 virus. The suggested differentiation is based on the information content collected over a year (since the beginning of the pandemic) and is classified based on different criteria. Specifically: by subject matter, scope of impact, dissemination methods and form. The review of scientific research on the basis of which the division of infodemic texts on the registry of trust in them; participants in the transmissibility of infodemic increasing and ability to change was carried out.

It is noted that due to the novelty of the topic and lack of enough scientific research on COVID-19, it is difficult to predict some contraversive fakes. A review of the classifications of infodemic fakes according to their popularity is presented. It was found that these classifications are very controversial due to the sub-evaluation criterion of the sub-evaluation. It is found that the first attempts of awareness of infodemic content, its systematization and differentiation allow to define the classes of disputable by certain features fakes and to find valid tools for their comparison.

Key words: infodemia, infodemiology, pandemic, infodemic fakes, infodemic rations.